

КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОКИ І МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Новітні форми композиторської практики на рубежі XX-XXI століть

Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 025 Музичне мистецтво
Освітня програма Музичне мистецтво

Курс	3
Семестр	5,6

Статус За вибором студента

ECTS	
Годин	135
Лекції	34
Семінари	34
Самостійна робота	67

Семестровий контроль Залік

Інформація про викладача

ПІБ	ЮРИНА ЛЮДМИЛА ЄГОРІВНА, в.о.доцента кафедри композиції, інструментовки і музично-інформаційних технологій
Профіль викладача	https://yurina.ru.gg/
e-mail	ludmilayurina2011@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Навчальний курс « Новітні форми композиторської практики на рубежі XX-XXI століть» розроблений для курсу історико – теоретичних та композиторських факультетів вищих музичних навчальних закладів, де здійснюється виховання молодих композиторів та теоретиків, здатних до самостійної професійної роботи як у сфері художньої творчості , так і відповідно до своєї музично-педагогічної діяльності.

Необхідність викладання цього курсу уявляється закономірною, тому що потреби розвитку музичного мистецтва (також з використанням новітніх технологій) , проблеми професійного аналізу, осмислення та розуміння творів, яких так багато з’явилося у сучасній музиці , набувають більшого значення і потребують всебічного вивчення.

Завдання курсу:

- орієнтація студентів у колі актуальних проблем новітньої музики кінця XX- XXI сторіч;
- освічене використання відповідного понятійно-термінологічного апарату ;
- ознайомлення та вивчення новітніх композиторських стилів, шкіл та технік , методів композиції;
- допомога студентам в орієнтуванні в процесах сучасної світової музики;
- розвивання навичок професійного аналізу твору мистецтва (вміння аналізувати твори з точки зору форми, стилю, жанру , певної естетичної належності).
- розширення теоретичного та практичного досвіду студентів у галузі новітньої музики з точки зору свідомого відношення до об'єктивних та суб'єктивних основ творчості, сприйняття та інтерпретування, а також особливостей співвідношення форми та змісту, взаємодія яких значно впливає на весь процес особистісного діалогу із твором мистецтва.

□

Структура курсу. Виходячи з основних завдань курсу, в його побудові поєднуються лекційна та семінарська форми роботи. Велика увага приділяється самостійній творчій роботі студентів –підготовці усних виступів з доповідями, повідомленнями, презентаціями, написанню творів та рефератів. Наприкінці курсу студенти складають диференційований залік.

Зміст семінарських занять та самостійних творчих завдань може варіюватися. При їх плануванні враховується специфіка групи, інтереси та реальні можливості студентів у проведенні самостійної роботи над певними темами. Береться до уваги також наявність літератури ілюстративного матеріалу з відповідної проблематики.

Орієнтовна тематика:

- основні принципи створення пуантилістичної композиції К.Штокгаузена,
- доктрина “інструментальної конкретної музики ” Г. Лахенманна ,
- М.Кагель. “Інструментальний театр абсурду”,
- Л. Беріо. Експерименти в галузі інструментального театру,
- спектралізм. Морфологія творчих принципів Т.Мюрая, Ж.Грізе, Ф. Юреля, Х.Дюфура,
- комп'ютерна музика. Інтеграція звука і відеоряда.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, група у Facebook, Zoom.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

Тема 1. Мета та завдання курсу. Загальні тенденції розвитку новітньої музики кінця XX – початку XXI сторіч.

Тема 2. Новітня музика Німеччини. К.Штокгаузен-пуантилістична композиція, мультиформульна композиція. Нова доктрина К.Штокгаузена

Семінар - Формульна композиція Штокгаузена, особливості створення матеріалу та форми .

Тема 3. К.Штокгаузен. Електронна музика.

Семінар - Образний бік електронних творів Штокгаузена .

Тема 4. К.Штокгаузен. Опера гепталогія “Світло” .

Семінар - Особливості форми, головні принципи та концепція створення гепталогії.

Тема 5 .Г. Лахенманн. ”Інструментальна конкретна музика”. Типологія звуків. Камерно-

симфонічна творчість.

Семинар - Новий підхід у проблемі організації музичного матеріалу в музиці Г.Лахенманна.

Тема 6. Г.Лахенманн. Опера “Дівчинка з сірниками”.

Семинар – Особливості форми опери “Дівчинка з сірниками”.

Тема 7. В.Рім. “Інклюзивна” музика. Циклічні композиції.

Семинар - Принцип “інклюзивної композиції” В.Ріма.

Тема 8. М.Кагель. “Інструментальний театр абсурду”.

Семинар - Метод декомпозиції М.Кагеля .

Тема 9. Л. Беріо. Творчі принципи. Естетика. Твори для вокалу.

Семинар – Вокальна творчість Л.Беріо- лабораторія експериментів.

Тема 10. Л.Ноно. Симфонічна творчість. Опери С.Буссоті, естетично-стильові принципи.

Семинар – Оперна творчість Л.Ноно.

Тема 11.Я.Ксенакіс. Стохастичний композиційний принцип. Симфонічна, камерна творчість.

Семинар –Композиторський метод Я.Ксенакіса.

Тема 12. Д.Лігеті. Мікрополіфонія.

Семинар – Особливості драматургії і композиторської мови в симфонічній творчості Д.Лігеті.

Тема 13. New complexity (нова складність) . Творчі принципи Б.Фернійгоу. М.Фіннісі, Д. Діллона.

Тема 14.Стиль New simplicity (нова простота) . Риси творчості А.Пярта, В. Сильвестрова.

Семинар –Особливості стилів музики New complexity і New simplicity.

Тема 15. Спектралізм. Морфологія творчих принципів Т.Мюрая, Ж.Грізе, Ф. Юреля, Х.Дюфура.

Тема 16.Мінімалізм. Творчість Т.Райлі, Дж.Адамса, Ф.Гласса, С.Райха.

Семинар – Особливості творчого методу спектралізму.

Тема 17.Комп’ютерна музика. Інтеграція звука і відеоряда.

Тема 18. Просторова музика .

Семинар – Нові види і жанри сучасного мистецтва.

Тема 19.Провідні світові електронні студії.

Семинар – Специфіка і особливості провідних світових електронних студій.

Тема 20. Нові жанри- відеоопера, інсталяція, мультимедійна композиція, live-electronic .

Семинар – Нові синтетичні види музичного мистецтва.

Тема 21. Подальші тенденції розвитку світового сучасного мистецтва.

Семинар – Твори з використанням новітніх технологій . Прогнози і перспективи розвитку сучасного мистецтва.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, доповіді з презентацією, письмові роботи.

Навчальні ресурси

Підручники, посібники, монографії, наукові статті, дисертаційні дослідження та матеріали інтернет – ресурсів . Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Facebook.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Відвідування лекцій	25
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	5
	Підсумкова творча робота	25
5.	Залік	25
	Всього	100

Критерії оцінювання знань студентів

Оцінка **«відмінно»**: студент у повному обсязі опанував матеріал навчальної програми, виконав усі передбачені програмою форми роботи (участь у семінарських заняттях, письмові завдання), отримав навички красноріччя роботи, продемонстрував уміння самостійно працювати з літературою, проявив ініціативність та здатність творчо вирішувати завдання.

Оцінка **«добре»**: студент загалом опанував матеріал навчальної програми (приблизно в обсязі 75%), орієнтується у проблематиці курсу, брав участь у різних формах роботи, передбачених програмою.

Оцінка **«задовільно»**: студент опанував матеріал курсу в обсязі 30–50%, не виявив зацікавленості заняттями, неякісно виконував усні та письмові завдання, передбачені програмою.

Оцінка **«незадовільно»**: студенти не опанували матеріал курсу, не виконали обов'язкових форм роботи, не розуміли основний зміст та завдання курсу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бистріцька Е.С. «Гельмут Лахенманн: ескіз до творчого портрету (на матеріалі ранньої фортепіанної творчості)», дипломна робота, Київське Державне вище музичне училище ім.Р.М.Глієра, Київ 2006
2. Бистріцька Е. «Г.Лахенманн. Штрихи до творчого портрету», « Київське музикознавство», Київ 2007, вип. 22
3. Гайкович М.А. «Музыкальный театр Вольфганга Рима - Антонена Арто : от роете danse к театру без слов», Музыковедение, 2005 №4
4. Гайкович М.А. «Фрагменты из творчества Вольфганга Рима», «Музыка XX века;вопросы истории, теории, эстетики», Научная конференция Московской консерватории, 2005
5. Житомирский Д.В., Леонтьева О.Т, Мяло К.Г. Западный музыкальный авангард после второй мировой войны-М.: «Музыка», 1989.
6. Ивашкин А. «Музыка как большая сцена (Встречи с Маурицио Кагелем)», Музыкальная жизнь
7. Кюрегян Т. Форма в музыке XVII – XX веков. – М.: Композитор, 2003.
8. Кириллина Л.В. Луиджи Ноно //XX век: зарубежная музыка: Очерки и документы; Вып.2 /Под ред. М. Арановского и А. Баевой.-М.: Музыка, 1995 .
9. Кириллина Л.В. Творческие искания Луиджи Ноно: политика и поэтика // Западное искусство. XX век: Современные искания и культурные традиции. - М.: Наука, 1997.

10. Когоутек Ц. «Техника композиции в музыке XX века», - М «Музыка», 1976.
11. Крицкая А. «Особенности творческого мышления К.Штокхаузена : сериальность, музыкальное время, метод медитации». Диссертация, НМАУ, Киев 2006 г.
12. Колико Н. «Освобождённое восприятие» (о Х.Лахенманне), «Музыкальная жизнь» 2001, №4
13. Колико Н.. «Композиция Хельмута Лахенманна, эстетическая технология», автореферат диссертации на соискание ст. кандидата искусствоведения, Москва 2002
14. Козина Ж. «Выход из кризиса?», «Советская музыка», 1986
15. Лаврова С. «Тому що вміє літати людина ...», «musicus» №1,2008, стор. 39
16. Мюрайт Т. «Подорожі в світі звуку»//Музична Академія, №2, 1999.
17. Окуноеа О. Музыкальная композиция Яниса Ксенакиса : творческий метод и его реализация в сочинениях 70-80-х годов. Дипломная работа /РАМ им. Гнесиных. - М., 1996.
18. Пантиелев Г. Бернд Алоис Циммерман / /XX век. Зарубежная музыка: очерки, документы; Вып.1.- М.: Музыка, 1995.
19. В.О.Петров . Инструмент театр Лучано Берио (к 90-летию со дня рождения композитора) «Музыка. Искусство, наука, практика»/№4(12) 2015
20. Просняков М.Т. Парадигма сферы в творчестве К. Штокхаузена // AD MUSICUM. К 75-летию со дня рождения Юрия Николаевича Холопова. Статьи и воспоминания. – М.: МГК им. П.И. Чайковского, 2008. с.48–59
21. Савенко С. "Карлгайнц Штокгаузен" і "Музичні ідеї і музична дійсність К.Штокгаузена", XX век. Зарубежная музыка. Очерки, документы. Вып. 1. М.: Музыка, 1995, стр 11-35
22. Холопова В.Н., Холопов Ю.Н. Антон Веберн: Жизнь и творчество. - М.: Сов. композитор, 1984.
23. Ю.Холопов.Карлгайнц Штокгаузен і нова музика XX століття, Musiqi dünyasi, Baku, 2000., №3-4, ст.56-62
<http://harmony.musiqi-dunya.az/rus/archivereader.asp?s=7180&txtid=40> ЮХолопов
24. Цареградская Т. Критический анализ композиционных методов Булеза, Штокхаузена, Бэббита: К проблеме сравнительного анализа музыкального авангарда 50-х годов: Дисс. канд. Иск. -Вильнюс, 1988.
25. Цареградская Т. Время и ритм в музыке второй половины XX века (О. Мессиа́н, П. Буле́з, К. Штокхаузе́н, Я. Ксенаки́с): Автореферат. доктора иск. - М., 2002.
26. Цареградская Т. Критический анализ композиционных методов П. Булеза, К. Штокхаузена и М. Бэббита: к проблеме сравнительного изучения музыкального авангарда 50-х годов. Дисс. канд. иск. ЛГК. – В., 1988
27. Ценова В. О современной систематике музыкальных форм//Laudamus. - М.: Композитор, 1992.
28. Ценова В. Цифровые тайны музыки Софии Губайдуллиной: Монографическое исследование. - М.: МГК им. П. И. Чайковского, 2000.
29. «Теория современной композиции», Москва, «Музыка», 2005, отв. редактор В.С. Ценова
30. Шеффер Б. Nova muzyka, Problems of modern composers technique- PWM, 1969.
31. Штейнейзен Пауль. Хельмут Лахенманн - интервью" ,TSM № 1 2005.
32. Штокхаузен К. Дышать воздухом иных планет. Наш собеседник – Карлхайнц Штокхаузен // Советская музыка. – 1990. – №10
33. Штокхаузен К. Подобно свободной естественной науке.. Беседу вел Л. Грабовский // Советская музыка. – 1990. – №10. с. 65-68
34. Штокхаузен К. Изобретение и открытие (доклад о генезисе форм) // XX век. Зарубежная музыка. Очерки. Документы. Вып. 1. – М., 1995. с.40–42
35. Юдкін І.М. . «Регіональні,ретроспективні та інтегративні аспекти розвитку

німецької музики другої половини ХХ ст.» Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства., Київ 1996

36. Юріна Л. "Гелікоптер-квартет" К.Штокгаузена: особливості концепції і виконавства", "Українське музикознавство" # 42, НМАУ 2016

37. Bürde W. György Ligeti: Eine Monographie. - Zürich: Atlantis1. Musikbuch - Verlag, 1993.

38. Huber A.N. Luigi Nono: Il canto sospeso Via, b //Musik-Konzepte.№ 20. - München, 1981.

39. Martin Kaltenecker . AVEC HELMUT LACHENMANN , Van Dieren Editeur , Paris ISBN 2-911087-35-b

40. Karlheinz Stockhausen im Musikwissenschaftlichen Seminar der Universität ,Freiburg I.Br. 3.bis 5.Juni 1985,herausgegeben von Hans Heinrich Eggebrecht,Musikwissenschaftliche Verlags-Gesellschaft mbH, Murrhardt, 1986

41. Mya Tannenbaum,Conversations with Stockhausen,translated by David Butchart, CLARENDON PRESS, OXFORD, 1987

42. Karl H.Wörner, Stockhausen, Life and work, Introduced , translated and edited by Bill Hopkins, University of California Press, Berkeley and Los Angeles , 1973, © by Karl Wörner 1963 , This revised edition and translation © Faber and Faber 1973 , ISBN:o-520-02143-6 ,

43. Urmetzer R. Henze-Lachenmann //Neue Zeitschrift für Musik. № 12. - Mainz, 1982.

44. Febel R. Zu "Ein Kinderspiel" und "Les Consolations" von Helmut Lachenmann //Melos. 46 Jg. H.2. - Mainz, 1984.

45. Hansen B. Laudatio anlässlich der Verleihung des Bach-Preises1972 an Helmut Lachenmann. Veröffentlichung der Kulturbehörden der Freien Hansestadt Hamburg. - Hamburg, 1972.

46. Xenakis I.Musiques formelles, nouveaux principes formels de composition musicale. Paris, 1963 (Formalized music.Thought and Mathematics in Composition . Pendragon Press 1992)

47. <http://www.stockhausen.org>

48. <http://opentextnn.ru/music/personalia/shtokhauzen/>

49. <http://apokrif.fullweb.ru/study/shtokh.shtml>

50. http://ru.wikipedia.org/wiki/Лаченман,_Хельмут

51. <http://www.composers21.com/compdocs/rihmw.htm>

52. <http://composers21.com/compdocs/ferneyhb.htm>